

Kun skorstenene stod tilbage Finland 1946

Artikler og breve af Erik Strømgård
v/ Randi Solvang
100 sider. Forlaget Solvang

Ny bog om genopbygningsarbejdet i det nordlige Finland, lige efter Anden Verdenskrigs afslutning – en hidtil næsten glemt historisk hændelse.

Bogen giver et virkelighedsnært billede af krigens katastrofale følger i Lapland. Tyskerne brugte den brændte jords taktik, da de blev fordrevet af finnerne og russerne fra september 1944 til april 1945 – så kun skorstenene stod tilbage. Da befolkningen vendte tilbage til deres hjem, boede de i ruiner og sultede, så et storstilet hjælpe-arbejde var livsnødvendigt, for at Lapland kunne blive beboeligt igen. Det første genopbygnings-hold blev udsendt i maj 1946 af

Fredsvenners Hjælpearbejde, det senere *Mellempøkeligt Samvirke* – i samarbejde med engelske og amerikanske kvækere. Journalist på Skive Folkeblad, Erik Strømgård, var med på det første hold i tre måneder.

Erik Strømgård beretter meget levende og oplysende om genopbygningen, om Lapland, om oplevelsen at være med i det humanitære arbejde og indblik i dagligdagen lige efter krigen. Et dagligt liv med mangel på alt, som Danmark og Sverige havde undgået med hhv. samarbejds- og neutralitetspolitikken. Læseren får et førstehåndsindtryk af grusomhederne, som kan perspektivere vore dages aktuelle krige i Syrien og Ukraine.

Kildematerialet er forfatterens far, Erik Strømgårds samtidige artikler til Skive Folkeblad og breve hjem til hustruen. Illustrationerne er bl.a. fra en anden deltager, Øivind Arnfreds fotoalbum.

Randi Solvang, cand.pæd. i historie, fagbogsforfatter, læsevejleder og skolebibliotekar.

Anbefaling

Hans Krab Koed, lektor, censorformand for religionsfagene på SDU, KU og AU og hjælpepræst i Malaga og Berlin:

”Sådanne engagerede historiske beretninger fra et skandinavisk land kan få stor betydning for uddannelse og dannelse af studerende og unge.

Men også for alle os andre er det yderst spændende at få indsigt i datidens udfordringer i forlængelse af krig.”

Bogen kan købes ved henvendelse på forlagersolvang@outlook.com – 100,- plus fragt.

Udgivet med støtte fra **VELUX FONDEN**

Uddybning af *Kun skorstenene stod tilbage*

Den historiske baggrund

Finland gennemlevede fire krige i løbet af 27 år fra 1918-45.

Da Anden Verdenskrig sluttede, var Lapland stort set ubeboeligt - *kun skorstenene stod tilbage* - alle træhuse var nedbrændte og finnerne mangledede alt. Der skulle tilmed betales krigsskadeserstatning til Sovjetunionen.

I krigens sidste år samarbejdede danske og svenske fredsorganisationer med amerikanske og engelske kvækere om et projekt for genopbygningen i Lapland. Fredsvenners Hjælpearbejde blev stiftet i 1944 af de liberale fredsforeninger i Danmark.

I 1949 skiftede Fredsvenners Hjælpearbejde navn til Mellempfolkeligt Samvirke.

Kildegrundlag

Journalist Erik Strømgård var med på Fredsvenners Hjælpearbejdes første hold til Nordfinland i maj 1946. Han var ansat på *Skive Folkeblad* og havde fået orlov til at deltage og skrive artikler fra de første tre måneder. De blev trykt i forskellige provinsaviser og blade, fx *Samvirke*.

Det er Eriks 10 artikler og 20 breve hjem til hustruen Hilda, der indrammer fortællingen om Fredsvenners Hjælpearbejde i Nordfinland. Det er øjenvidneberetninger og fakta om Finland før og efter Anden Verdenskrig. Et tankevækkende øjebliksbillede af krigens grusomhed og ødelæggelser.

Brevene skildrer det daglige liv i arbejdslejrene, oplevelser og refleksioner over tilværelsen i det krigshærgede land. Og artiklerne fortæller om Finlands situation og hjælpearbejdernes indsats i genopbygningen af huse til krigsenkerne med de mange børn, skoler og lægehuse.

At læse disse beretninger fra for blot 70 år siden om det krigshærgede Lapland, sætter nutidens konflikter i Europa i perspektiv. Ruslands krig og ødelæggelser i nabolandet Ukraine i 2022, havde vi ikke troet muligt i vores tid.

Artikler og breve er sammenskrevet i et kronologisk forløb med en fyldig indledning om forudsætningerne for Fredsvenners Hjælpearbejde i Finland.

Bogens andet vigtige kildegrundlag er en fotosamling, som udgør illustrationerne. Det er autentiske samtidsfotos fra en anden deltager, Øvind Arnfreds private fotoalbum, optaget af flere af hjælpearbejderne. Og billederne fra Laplandkrigen 1944 er fra det finske krigsarkiv SU-Kuva.

Om journalist Erik Strømgård

Erik Severin Strømgård (1915-1997) var på Krabbesholm Højskole 1933-34. På den udvidede folkehøjskole i Askov, 1935-38. I 1937 fik Erik et tremåneders kursus i fredsarbejde på Den nordiske Folkehøjskole i Geneve, Schweiz. Var medlem af flere liberale fredsorganisationer.

Erik Strømgård blev uddannet og ansat som journalist på de radikale blade i Nykøbing S., Holbæk, Skive og Middelfart. Kom senere til *Andelsbladet* og blev i 1968 chefredaktør af *Husmandshjemmet*.

Udgiveren Randi Solvang har arbejdet i folkeskolen som læsevejleder og skolebibliotekar. Er cand.pæd. i historie, pædagogisk filosofi og sprogpsykologi. Desuden har hun udgivet en lang række undervisningsmaterialer til danskfaget fra 2001-2021.

Bogen kan købes ved henvendelse på forlagetsolvang@outlook.com – 100,- plus fragt.